

De la Tudor Arghezi la Ștefan Baciu sau de la pamfletul în proză la pamfletul în versuri
Prof. univ. Dr. Mircea POPA

Un moment cu adevărat memorabil, ca pagină de literatură antifascistă s-a înregistrat la 1 octombrie 1943, când, în cadrul rubricii sale „Bilete de papagal”, redeschisă de Tudor Arghezi în paginile cotidianului „Informația zilei”, a apărut celebrul pamflet al acestuia, „Baroane”, prin care atașatul Reichului la București era literalmente desființat. Reprezentantul lui Hitler la București, baronul Manfred von Killinger (și nu Alfred, cum apare la D.Micu și Ion Rotaru) a fost o figură de tristă memorie a istoriei a despotismului și căinoșeniei naziste, pretinzând a fi controlorul atotstăpânitor al presei și vieții politice românești. În portretul coroziv pe care i-l face, insul este trecut la modul caricatural, în derizoriu și ridicol, ceea ce a determinat luarea de măsuri grabnice împotriva semnatarului, care, la sfârșitul lunii octombrie este suspendat de la rubrica sa de ziar și internat în lagărul de la Tg. Jiu. Ecourile acestui insolit duel au fost înregistrate de presa românească cu o irepresibilă bucurie, încât multă vreme oprobiul național l-a însoțit pe infatuatul dar odiosul personaj în toate acțiunile sale. Așa se face că atunci când a venit schimbarea de macaz de la 23 August, el s-a trezit într-un București ostil și amenințător, în care singura sa salvare a fost sinuciderea. Astfel la 3 septembrie 1944, ziarul „Libertatea”, „organ central al Partidului Social Democrat din România”, publica pe prima pagină următoarea știre: „Manfred von Killinger, ministrul hitlerist în România, care în ziua răsturnării guvernului trădător al Antonescilor se afla sub pază la Legația germană din Calea Victoriei, s-a sinucis azi dimineață. Împreună cu el s-a sinucis și secretara lui, Ingrid. Cadavrele au fost găsite azi dimineață la fosta legație nazistă, unde au sosit autoritățile românești în frunte cu d.prefect al Poliției Capitalei, d. Colonel Ionel Cristea. Întreaga legație e înconjurată de forțe românești și se procedează la percheziționarea localului”.

Alte detalii ziarul nu mai dă zilele următoare, semn că autoritățile aveau lucruri mult mai importante de făcut. Pentru cititorii interesați de istorie din România trebuie spus că acest pamflet n-a fost singurul îndreptat împotriva Gauleitherului hitlerist și că, la puțină vreme, poetul Ștefan Baciu, scoțând revista umoristică-satirică „Humorul” a publicat în cursul lunilor septembrie și octombrie nu mai puțin decât trei asemenea pamflete versificate. În tot răstimpul anilor războiului, Ștefan Baciu a colaborat la „Universul literar”, unde a ținut și rubrica „Cântece noi”, iar din septembrie 1944 a fost invitat de Ion Pas să intre în redacția ziarului „Libertatea”, organul social-democrației românești, condus la început de Titel Petrescu, rămânând pe parcursul anilor 1944-1946, până la plecarea sa ca atașat de presă la Berna pe lângă Șerban Voinea, un ziarist puternic atașat de idealurile social-democrației românești, urmând îndeaproape linia dată ziarului de Titel Petrescu. De menționat e și faptul că el se numără printre poeții care au cântat în versuri actul de la 23 August, semnând poezia *23 August*, apărută atât în „Libertatea”, cât și în „Lumina”, iar la 1 mai 1945, a semnat o poezie închinată acestei sărbători proletare, dedicând-o luptătorilor social-democrați, Tudor Iordănescu și D.Pop. În paginile revistei sal de umor, a atacat în poeziile scrise de el și alte figuri compromise ale politicii legionare sau antonesciene, cum ar fi Ică Antonescu, soția mareșalului Maria (*Tanti Mareșal*, nr.4/1944), doamna Veturia Goga (*Văduva veselă*, nr.6/1944 : „De jalea lumii, ei i-a fost ospățul/ Trăia zâmbind și spânzura/ Și patrona cu un surâs desmățul/ Când putredul patron benchetua./ Cu-o voce dulce de privighetoare,/ Momea, mințea și veșnic înșela-/ Ea a fost cântecul pătat sub soare,/ Iar glasul ei mios etern cobează”). Veturia Goga a făcut parte dintr-un comitet de Patronaj (*Patronajul* nr.2/1944), unde, noii conducători ai țării au chemat-o să dea seama de sumele cheltuite. Procesul în care a fost implicată a fost finalizat în cele din urmă, ea dovedindu-și nevinovăția, fiind absolvită în cele din urmă de acuzații, prin intervenția personală a lui Petru Groza. Între cei acuzați s-a numărat și Pamfil Șeicaru (*Bulibașa. Basorelief în patru labe*, nr.3/1944), caricaturizat alături de Al. Bădăuță taxați drept colaboraționiști. Alături de Pamfil Șeicaru (*Pamfiliada*) este ironizat și Nichifor Crainic (*Nichiforiada*).

În cele de mai jos, reproducem în continuare cele două pamflete versificate, prin care Ștefan Baciu l-a executat pe baronul Manfred von Killinger, după cum se va vedea: mai întâi cea intitulată *In memoriam Baron Manfred von Killinger*, știut fiind că pseudonimul Cumpănașu îi aparținea:

Așa ne-a fost se vede scris,

Ca prin funestul compromis

Al unui odios dictat,
Să te vedem ca diplomat.
O, fălcile cum ți-au trosnit,
Și dinții cum ți s-au rânjit,
În noul post de Lucifer,
Baron Manfred von Killinger!

Stăteai ca un Ali-Baba,
Călare pe tarapana,
Și la un semn, supușii tăi,
Se transformau în noi călăi,
Să ne supună vrerii lor,
Și să ne-aștearnă drept covor,
Sub pași-ți grei, de dromader,
Baron Manfred von Killinger!

Erai tiran și fanfaron,
Ca un nazist autohton,
Un soi nedefinit de tip,
Cu cioc și brațe de polip,
Produs hitlerian sadea...
Și nimeni nu te întrecea
În meseria-ți de hinger,
Baron Manfred von Killinger!

Cu pumnul dur și-asupritor,
Păreai Nabucodonosor,
Și ori și ce ne-ar fi distrat,
Sciai pe dânsul: rezervat.
Erai fudul și temerar,
Și nici n-ai fi visat măcar,
Că totu-n viață-i efemer,
Baron Manfred von Killinger!!

Din cronica ce-o scriu acum,
Voiam să-ți fac curriculum,
Dar la funestu-ți epilog,
Am transformat-o-n necrolog.
Și mă gândesc înfricoșat,
Cât spațiu ai de manevrat
În lumea Marelui Mister,
Baron Manfred von Killinger!

Pe groapa-ți care s-a închis,
Depun prezentul manuscris...
În ceremonialul scurs,
E și tămâie și discurs!
Ți-urez, pe-acolo unde ești,
Putința ca să izbăvești,
Și... să te ierte Cel din cer,
Baron Manfred von Killinger!...

(Humorul, I, 1944, nr.1(5 oct.), p.l, semnat Ivan Turbincă))

Baronul

Te văd și-acum, Baroane teuton,
Cum ne mânai să mergem către Don
Zâmbind drăcește, înecat în sânge,
Că țara-i rană, și că rana plânge.

Și-acum ți-aud sinistrul grohăit,
Când îmbucai tot grâul mulțumit,
Și-acum de nări îmi vine să m-apuc,
Să uit de fumul marelui trabuc!

Când întindeai peste pădure laba,
În orice brad se desfăcea taraba,
Și când aflai în suflete durere,
O alinai c-un șir de mitraliere.

Te-am cunoscut, ilustre asasin,
-Ambasador la marele festin-
Ce-ai dus c-un rânget îngâmfat
O întreagă țară la mezat.

Lucrai de zor c-o mână cât ciocanul
Să-ngropi în șlepuri Bărăganul:
Mari jafuri, într-o ară mică,
Și unic factor era blegul Ică.

De ce te-ai dus, o nobil criminal,
Mânuitor de bombă și pumnal,
Tu diplomat de cea mai pură rasă
Schimbat în tartor și în om de casă?!

Am fi dorit să ne rămâi și nouă:
O cutră veche într-o țară nouă,
Te-am fi plimbat, păzit de un pluton
Din Văcărești în Malmaison.

Așa – te-ai dus! Și cel cu bidineaua
Văzând cum feșteliși iacaua,
O mutră acră a făcut
Pe groapa ta scriind: Kaput!

(Humorul I, 1944, nr.5 (5 nov.),p.4, semnat Grigore Cumpănașu)